

Po njih dejanjih jih boste spoznali!

Verski list »Družina«, ki izhaja v Ljubljani v nakladi daleč nad 100.000 izvodov, je objavil v zadnji številki potopis »Na mejah slovenstva« (ki ga bomo ob priložnosti prinesli zaradi njegove zanimivosti in aktualnosti v celoti), v katerem so zabeleženi vtisi nekega slovenskega duhovnika z izleta po Beneški Sloveniji. Članek pa se končuje z naslednjo ugotovitvijo:

V Benečiji se te dni vršijo priprave za slovesno proslavo stoletnice priključitve k Italiji. Slovenci imamo ob tem jubileju veliko željo: da bi načela 2. vatikanskega koncila zmagala tudi v najbolj zahodni slovenski deželici. V konstituciji »Cerkev v sodobnem svetu« je o narodnih manjšinah rečeno tudi tole: »Koncil hoče poklicati v spomin stalno veljavnost mednarodnega prava in njegovih splošnih načel... Dejanja, ki tem načelom premišljeno nasprotujejo, pa tudi ukazi, ki takšne dejavnosti nalagajo, so torej nekaj zločinškega; slepa pokorščina tistih, ki so takšnim ukazom poslušni, nikakor ne more opravičiti. K takšnim dejavnostim je treba prištevati predvsem tiste, ki na sistematično-metodičen način skušajo iztrebiti kak narod ali narodno manjšino. Takšno dejavnost je treba kot strašen zločin kar najostreje obsoditi; kar najbolj pa je treba odobravati pogum tistih, ki se ne ustrašijo, odkrito se ustavljati tistim, ki kaj takega ukažejo.«

Slovenskim škofom bo zgodovina gotovo štela v čast, da so bili prav oni tisti, ki so ob podpori hrvaških in nekaterih afriških škofov dosegli, da se je to vneslo v koncilске odloke.

Tako »Družina«.

K temu naj dodamo le nekaj besed. Veliko se govori in piše o koncilu, toda njegov duh se le počasi uteleša, posebno počasi na tem koncu Evrope, kamor je postavila usoda, za katero pa gotovo stoji Božja previdnost (ker kot kristjani ne moremo verovati v slepo Usodo) slovenski narod. Še počasneje se uresničuje duh Združene Evrope, o katerem se še več govori in piše. Včasih mora popasti človeka hud dvom o iskrenosti vsega tega povzdigovanja evropske vzajemnosti in evropske skupnosti, ko vidi, kako malo je evropska vzajemnost v resnici pri srcu tistim, ki je imajo vsak hip polna usta, iz katerih se jim ob vsaki priložnosti cedijo sladke »evropske« fraze. Ali mar majhni narodi in narodne manjšine ne spadajo k Evropi? Naj bo ta združena Evropa samo Evropa velikih?

Večkrat smo že poudarili in vedno spet moramo poudarjati, da bodo ostali tako koncilski sklepi kakor tudi vsi dobri nameni glede Združene Evrope samo gola črka, do-

(Nadaljevanje na 2. strani)

REORGANIZACIJA V ZKJ

Po četrtem, tako imenovanem brionskem plenumu Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije, na katerem je bil med drugim sprejet senzacionalni sklep o odstavitvi dotedanjega podpredsednika republike Aleksandra Rankovića, je bil v torek, 4. t. m., v Beogradu peti plenum (zasedanje) istega Centralnega komiteja, ki je prav tako sprejel nekaj izredno važnih sklepov za bodoči družbeno-politični razvoj v sosednji republiki.

Glavna točka dnevnega reda zasedanja je bila reorganizacija vodilnih organov ZKJ. Po poročilu, ki ga je prebral Mijalko Todorović, je Centralni komite izvolil nove organe zveze, ki so: predsedstvo Centralnega komiteja, izvršni komite in komisije CK. Poleg tega je bilo ustanovljeno tudi mesto predsednika Zveze komunistov. Na to mesto je izvoljen maršal Tito. Po tej reorganizaciji so bile odpravljene funkcije generalnega sekretarja ZKJ in sekretarjev Centralnega komiteja ZKJ.

Predsedstvo Centralnega komiteja šteje 35 članov, izvršni komite pa 11. Za predsednika tega komiteja je bil izvoljen Mijalko Todorović. Ta dva vodilna organa imata skupno 66 članov. Njuna sestava je glede na posamezne republike naslednja: Bosna in Hercegovina ima 7 članov, Črna gora 6, Hrvatska 9, Makedonija 6, Slovenija 7, Srbija 11. V predsedstvu so iz Slovenije tile člani: Edvard Kardelj, Boris Kraigher, Miha Marinko, Ivan Maček in Lidija Šentjurg; v izvršnem komiteju pa: Roman Albreht in Stane Kavčič.

V okviru centralnega komiteja so bile ustanovljene naslednje komisije: za vprašanja mednarodnih odnosov in mednarodnega delavskega gibanja; za vprašanja družbenopolitičnih odnosov; za vprašanja družbenoekonomskih odnosov; za družbeno in idejnopolično vprašanja prosvete, znanosti in kulture; za vprašanja mednarodnih in medrepubliških odnosov. Za predsednika komisije za vprašanja družbenoekonomskih odnosov je bil izvoljen Slovenec Sergej Kraigher.

V obširnem in zanimivem poročilu Mijalka Todorovića so obrazloženi vzroki in razlogi, zaradi katerih je bilo potrebno, da Zveza komunistov Jugoslavije korenito spremeni sestavo svojih vodilnih organov. »Sedanje delovanje ZK v okoliščinah samoupravljanja — je med drugim dejal poročevalec — je mnogo težavnejše, bolj zapleteno in bolj občutljivo. ZK nikjer in nikakor ne more ukazovati, odgovorna pa je za dosleden socialistični razvoj družbe. To da je ZK še ohranila nekatere značilnosti komunistične partije iz časov pripravljanja revolucije, odkritega revolucionarnega boja in vojne, kakor tudi iz prvih let povojne

graditve, ko je nova socialistična oblast delovala v imenu delavskega razreda, ko je bila tudi partija oblast, ima v več pogledih negativne posledice.« »Te posledice — nadaljuje Todorović — vplivajo tako na razvoj samoupravnih odnosov, kjer nastopa ZK mnogokrat kot varuh nad delovnim človekom in s tem ovira njegovo uveljavljanje kot subjekta družbenega razvoja in odnosov, kakor tudi na notranje odnose v ZK in njen razvoj (hierarhični odnosi, nerazvitost demokratizma, boja mnenj in podobno). To je zaviralo proces preobrazanja ZK v vodilno idejnopolično silo.«

»ZK kot celota in vsak njen del morata biti sposobna — poudarja poročilo — za samostojno ustvarjalno idejno in politično delo in akcijo. Visoka stopnja decentralizacije družbenih funkcij in samoupravljanje zahtevata močnejšo usmerjajočo idejno vlogo ZK, da bi zagotovili enotnost družbeno-ekonomskega sistema in enotno splošno linijo razvoja.«

Za uspešno izvrševanje teh nalog so potrebni — naglašja Todorović — »široka odkritost, neposredna in tesna povezanost ter sodelovanje centralnih organov ZKJ z organizacijami in članstvom, kot tudi z vsemi drugimi naprednimi ustvarjalnimi silami družbe, da bi vse izkušnje in vsa spoznanja lahko mobilizirala in koncentrirala pri razreševanju ključnih problemov družbenega razvoja.«

»V tej zvezi — poudarja poročilo — sta svoboda in strpnost razprave ter dialogov, in sicer ne samo med člani ZK, marveč tudi — ob enakopravnem sodelovanju — drugih naprednih ustvarjalcev, brez tega ni ustvarjalnosti in vodilne vloge ZK. Natančneje rečeno, kot ustvarjalni kritik prakse in usmerjajoča idejna sila mora biti ZK pobudnik javnih razprav, razčiščevanja in pojasnjevanja problemov družbenega razvoja s konfrontacijo mnenj. ZK torej svobode mnenj in dialogov ne presoja nevtralnno, marveč aktivno kakor presoja predpostavke, pogoje in metode svoje akcije tudi kot borec proti idejnemu monopolu kogarkoli. Tu bi Marx najbrž rekel: »Mi ne nastopamo proti svetu doktrinarsko z novim načelom: tu je resnica, na kolena pred njo! Mi razvijamo svetu nova načela iz načel sveta... Mi svetu samo kažemo, za kaj se pravzaprav bori, zavest pa je taka stvar, ki si jo mora (podčrtal Marx) pridobiti, čeprav tega tudi ne bi hotel.« (Iz Marxovega pisma Rougeu).«

Že iz tega, kar smo bežno navedli, ponovno izhaja, da tudi reorganizacija vodilnih organov ZKJ predstavlja novo pobudo za izvirno rešitev vprašanja, kako prilagoditi strukturo komunistične organizacije zahtevam in potrebam družbe, v kateri deluje.

(Nadaljevanje na 3. strani)

RADIO TRST A

- NEDELJA, 9. oktobra, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojšanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu 11.15 Oddaja za najmlajše: »Petnajstletni kapitan« (Jules Verne - Janez Gradišnik - Joško Lukeš). Drugi del. Igra RO.; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 15.00 S pesmijo naokrog; 15.30 Ivan Pregelj: »Tolminci«; »Zmagovavci in maščevavci«, v priredbi Martina Jevnikarja. Igra RO.; 17.15 Obisk v diskoteki (Janjo Ban); 18.00 Koncert v miniaturi; 18.30 Glasba za dobro voljo; 19.15 Nedeljski vestnik; 20.30 Izbor iz skladi Čajkovskega; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Sto let komorne glasbe v Furlaniji; 22.45 Antologija jazza.
- PONEDELJEK, 10. oktobra, ob: 12.15 Liki iz naše preteklosti: »Milan Bekar«. (Rado Bednarik); 13.30 Priljubljene melodije; 18.00 Ne vse, toda o vsem, radijska poljudna enciklopedija; 18.30 Koncerti za klavir in orkester; 19.15 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti - Vinko Beličič: Dragotin Kette; 19.30 Zaploskajmo Julie London in Sashi Distelu; 21.00 Kulturni odmevi — dejstva in ljudje v deželi; 21.25 V plesnem ritmu; 22.30 Slovenske skladbe za violino in klavir; 22.45 Južnoameriški odmevi.
- TOREK, 11. oktobra, ob: 12.00 Iz slovenske folklore: »Sjekaj, sjekaj smrečiču, de b's narjedo barčiču« (Lelja Rehar); 13.30 Glasba po željah; 17.20 Glasba za vaš tranzistor; 18.30 Iz niza javnih koncertov Radija Trst v sezoni 1965-66; 19.00 Za vedro razpoloženje; 19.15 Plošče za vas, quiz oddaja (Danilo Lovrečič); 20.35 Mihajil Glinka: »Ruslan in Ljudmila«, opera v petih dejanjih.
- SREDA, 12. oktobra, ob: 12.15 Pomenek s poslušavkami, pripravlja Mara Kalan; 13.30 Glasba iz filmov in revij; 17.45 Nekaj jazza; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Robert Schumann: Kvintet v es duru, op. 44; 19.15 Higiena in zdravje, pripravlja Rafko Dolhar; 19.30 Zbori, gostje v Trstu: Zbor »Tone Tomšič« iz Ljubljane, ki ga vodi Lojze Lebič; 20.35 Simfonični koncert (Ob 21.10: Knjižne novosti: Rado Bordon: »Nes(p)odobne basni«, ocena prof. Rada Rauberja; 22.05 Solisti lahke glasbe; 22.45 Sentimentalne pesmi.
- CETRTEK, 13. oktobra, ob: 12.15 Znanost in tehnika; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Glasba za vaš tranzistor; 18.30 Petar Konjović: Na selu, variacije na makedonski motiv; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 19.30 Plošče, ki so mladim všeč; 20.35 »Zelo lahek primer«. Detektivka (Roberto Cortese - Martin Jevnikar). Igrajo člani RO.; 21.15 Jazzov kotiček; 22.40 Slovenski solisti.
- PETEK, 14. oktobra, ob: 12.15 Med tržnimi stojnicami, pripravlja Tone Penko; 13.30 Glasbeno potovanje okoli sveta; 17.20 Zabavali vas bodo orkester Sandra Delle Grotte, pevka Dalida in klavirski duo Morghen-Mellier; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Znani dirigenti in skladatelji v Trstu; 19.15 Vatikanski muzeji - Milko Bambič: »Raffaellove dvoranice in logge«; 19.30 Najnovejši uspehi; 20.35 Gospodarstvo II delo. Urednik: Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Zvočni oder.
- SOBOTA, 15. oktobra, ob: 12.00 Kulturni odmevi — dejstva in ljudje v deželi; 13.30 Glasba po željah; 15.00 Glasbena oddaja za mladino, pripravlja Dušan Jakomin; 16.00 Volan. Oddaja za avtomobiliste; 17.00 Folklorne pesmi; 17.20 Skala in ladja, komentariji o dogodkih po koncu in v jubilejnem letu; 17.30 Jutrišnji solisti, pripravlja Gobjmir Demšar. Godalni kvartet gojencev glasbene šole iz Sempetra pri Novi Gorici in otroški zbor »Kraški slavček« podružnice Glasbene Matice iz Devina in Nabrežine; 17.45 Razkuštrane pesmi; 18.30 Panorama jazza; 19.00 Poeta: Wilma Goich in Henry Salvador; 19.15 Družinski obzorje: »Družina pri jedi — ureja Ivan Theuerschuh«; 19.30 Nastopi zabavnih ansamblov na Radiu Trst; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Ženski vokalni kvartet iz Ljubljane; 21.00 »Zbogom, Martina!«, radijska drama (Marij Maver). Igra RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 9. oktobra, nedelja: Abraham, Svarun
- 10. oktobra, ponedeljek: Danijel, Slovenko
- 11. oktobra, torek: Samo, Nikazij
- 12. oktobra, sreda: Maks, Smiljan
- 13. oktobra, četrtek: Edvard, Valuk
- 14. oktobra, petek: Nedeljko, Borut
- 15. oktobra, sobota: Terezija, Gorazd

Papež poziva k miru na svetu

Papež Pavel VI. je v torek spregovoril veliki množici, ki se je zbrala na trgu Sv. Petra v Rimu. Govor so prenašali tudi po televiziji. V svojem nagovoru na množico, ki je štela nad stotisoč ljudi, je papež govoril predvsem o prizadevanju za mir. Rekel je, da je mir sicer težko, a ne nemogoče doseči. Moralni bi ga hoteli z vsemi svojimi silami, ga uveljavljati in napraviti iz njega človeško vrednoto ter zavračati nasilje in vojaško prevlado. »Zmeraj moramo naglašati, da je mir možen. Vedno moramo vse napraviti, da bi postal možen,« je rekel. Z bolečino pa je tudi ugotovil, da se mirovno stanje od lani, ko je obiskal Združene narode, ni izboljšalo, kar potrjuje tudi letno poročilo tajnika U Thanta Združenim narodom. »Vendar zaradi tega ni treba, da smo razočarani,« je rekel, »kajti ni se čuditi, če nastopajo v človeškem vzpenjanju do vrhov omike trenutki negotovosti, utrujenosti in težav. Zapletenost vraščanja človeškega sožitja in človekova šibkost pojasnjujeta zastonje in tudi zdrsljaje nazaj na tej poti. Zato se je treba vztrajno truditi za mir, oprt na ljubezen, truditi se bolj iz ljubezni do miru kakor iz strahu pred vojno.«

V človeški vesti ideja miru kljub vsemu napreduje in zaman je dvoumna propaganda, ki jo skuša izkoriščati v drugačne namene in ne za red, ki bi temeljil na spoštovanju pravic človekove osebe in svobode narodov, je nadaljeval papež. Trajni mir ne more te-

meljiti na moči pogubnega orožja in ne na statičnem nasprotstvu nasprotujočih si ideologij, ampak na pozitivnem pojmovanju miru. »Mir ni naiven pacifizem, ne uživajoči egoizem, ne brezbržno nezanimanje za potrebe drugih, ampak predvsem plod stalnega praktičnega in skladnega prizadevanja za gradnjo tako lokalne kot vesoljne družbe, ki bo temeljila na človeški vzajemnosti pri iskanju dobrega, ki bo vsem skupno,« je naglašal Pavel VI. Pozval je tudi k pomoči pri reševanju potreb sveta in pri razvoju narodov, ki še mnogočesa potrebujejo. In končno je povabil vse, naj molijo za mir.

Papež je potem dokončal mašo na prostem pred cerkvijo Sv. Petra, nakar je sedem otrok v sedmih jezikih molilo za mir. Molili so molitev, ki jo je zložil papež sam. Med otroki je bil tudi majhen Vietnamček. Tega je papež še posebej objel.

Med poslušavci so bili tudi ministrski predsednik Moro in skupina drugih italijanskih politikov, katere je papež pozdravil, preden se je vrnil v Vatikansko palačo.

Papež je poslal tudi pismo U Thantu, v odgovor na njegovo pismo, ki ga je dobil v ponedeljek. V Saigonu pa je vodja vatikanske delegacije, ki je te dni prispela v Vietnam, izročil njegovo osebno pismo južnovietnamskemu predsedniku generalu Van Thieuju. Obe pismi se nanašata zlasti tudi na prizadevanje za mir.

Ministrova poslanica za začetek šolskega leta

Za začetek novega šolskega leta je naslovil minister za prosveto Gui ravnateljstvom šol in učnemu osebju, družinam in učencem poslanico, v kateri pravi med drugim: »Jutri, prvega oktobra, bosta ljubeče pričakanje družin in solidarna simpatija vse narodne skupnosti ponovno spremljala otroke in mladino na vseh koncih države, ko

se bodo spet zbrali s svojimi učitelji na ta pomembni dan v šolah, da začnejo novo šolsko leto. Ob tej priložnosti jim ne sme manjkati izraza najprisrčnejših pozdravov tudi s strani ministra za prosveto.«

Minister potem ugotavlja, da se šolarji vsako leto bolj, in to na vseh sektorjih, približujejo zadovoljivim ravnam znanja, glede na današnje zahteve in na predvidevanja za bližnjo bodočnost italijanske družbe. Ugotavlja tudi vedno večji napredek šolske vzgoje, glede na zakonito obveznost šolanja do 18. leta starosti. Z letošnjim šolskim letom bodo srednje šole prvič delovale v vseh občinah, ki imajo najmanj 3 tisoč prebivalcev, kot določa zakon. »Ta uspeh jamči za najtrdnjši in najstabilnejši temelj naših demokratičnih ustanov, ki morajo namreč temeljiti na pravi socialni pravičnosti. Ta se mora izražati tudi v tem, da so vsi državljani deležni kulture in da spoznavajo človeške in družbene vrednote,« je še rečeno v ministriovi poslanici.

JUGOSLOVANSKI DELAVCI V TUJINI

Jugoslovanski zvezni skupščini so predložili zakonski osnutek, s katerim nameravajo ukiniti vse dosedanje administrativne omejitve za zaposlovanje jugoslovanskih državljanov v tujini.

Poenostavili bodo postopek za odhod na delo zunaj države.

V zadnjem letu se je izselilo iz Jugoslavije okrog 200 tisoč delavcev. Denarne pošiljke izseljencev v domovino so v prvih sedmih mesecih letos znašale skoraj 50 milijonov dolarjev.

PO NJIH DEJANJH JIH BOSTE SPOZNALI!

(Nadaljevanje s 1. strani)

kler ne bo zmagala v cerkvenih hierarhih in duhovnikih, ki bi morali prvi začeti uresničevati sklepe vesoljnega cerkvenega zbora in dati dober vzgled drugim, in v državnikih in diplomatih, ki bi morali ustvarjati združeno Evropo, duh pravičnosti, ki ne bo razlikoval med majhnimi in velikimi, med močnimi in šibkimi, med bogatimi in revnimi, ampak samo med tem, kaj je prav in kaj ni.

In dokler bodo revnemu in preprostemu ljudstvu, kot so beneški Slovenci, odtegovali s cerkvene strani celo službo božjo in verouk v njegovem materinem jeziku in dokler mu državne oblasti, ki se po drugi strani toliko zavzemajo za svobodo nasproti totalitarnim diktaturam in za zmago evropskega duha, ne bodo dovolile niti osnovnega šolskega pouka v materinem jeziku, toliko časa ne bomo verjeli, da govore ti predstavniki Cerkev in države iskreno, ko poveljujejo koncilski načela in evropsko idejo, in ko se zavzemajo za svobodo in mednarodno pravičnost in mir.

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Dve novi afriški državi

30. septembra je postal britanski protektorat Bečuanaland v južni Afriki neodvisna država z imenom »Republika Botsvana«.

4. oktobra pa je sledilo rojstvo še druge nove afriške države. Neodvisen je postal tudi Basutoland, pod imenom »Kraljestvo Lesotho«. Obe deželi sta bili na svojo željo že vnaprej sprejeti za polnopravni članici pisane družine narodov, ki nosi ime Commonwealth. To se je zgodilo na nedavni konferenci Commonwealtha v Londonu. Sveta sta tako spet izginila dva kolonialna »madeža«, zato pa je svet obogatel za dva nova neodvisna naroda, ki bosta odslej sama nosila odgovornost za svojo usodo, a v svobodi.

Bečuanaland ali Botsvana meri 580.000

AMERIŠKO - SOVJETSKO ZNANSTVENO SODELOVANJE

Združene države in Sovjetska zveza so si začele dnevno izmenjavati fotografije, ki jih posnemajo njihovi vremenoslovni sateliti, s čimer so vzpostavile sodelovanje, ki je bilo že dolgo časa zaželjeno in ki se bo lahko v bodoče še bolj razvilo.

Od 11. septembra oddaja linija, ki povezuje Moskvo z Nacionalnim centrom za vremenoslovske satelite v Suitlandu v državi Maryland, vsak dan v obe smeri od šest do osem fotografij. Hkrati oddaja vremenske zemljevide, narisane po podatkih, ki so jih posneli umetni sateliti obeh držav. Te fotografije prikazujejo po večini odseke Atlantskega oceana in zahodne Evrope.

kv. km in šteje samo 550.000 prebivavcev, tako da ne pride niti en prebivavec na 1 kv. kilometer. Ze to dejstvo samo pove, da mora biti dežela gospodarsko skrajno nerazvita in da jo čakajo ogromni problemi, kar zadeva gospodarski razvoj, gradnjo prometnih zvez, infrastrukture itd. Med tako redko posejanim prebivavstvom je tudi težko organizirati šolstvo.

Basutoland pa meri 30.000 kv. km, a ima še enkrat toliko prebivavcev kot Bečuanaland, namreč blizu en milijon. V Basutolandu pride okrog 30 ljudi na en kvadratni kilometer. Obe deželi pa sta revni na naravnih zakladih in na rodovitni zemlji. Bečuanaland obstoja po veliki večini iz puštinj. Glavne gospodarske panoge v obeh državah so nekaj živinoreje (samo za zakol), pridelovanje koruze, ječmena in stročnic, pridobivajo pa tudi nekaj volne in bombaža. Obe deželi pa sta v svoji zunanji trgovini popolnoma navezani na južnoafriško tržišče, posebno še Basutoland, ki je popolnoma obkrojen od ozemlja Južnoafriške zveze. Zato je pričakovati, da v zunanji politiki ne bosta spadali k skrajnemu krilu afriških držav pri nastopih proti Južni Afriki, tem manj, ker okrog 12% prebivavcev Basutolanda stalno živi v Južnoafriški zvezi, ki jim nudi delo in zaslužek.

Obe državi sta že doslej uživali precejšnjo notranjo avtonomijo, vse odkar sta prišli pod britansko oblast, katero so tedanji poglavarji sami želeli, da bi se obvarovali pred osvajanji Burov.

REORGANIZACIJA V ZKJ

(Nadaljevanje s 1. strani)

V tem pogledu je ZKJ prav gotovo daleč pred drugimi partijami, kar bo prej ali slej imelo svoj vpliv tudi na ostali socialistični in komunistični svet. Precejšnjo oviro za uspešno in učinkvito uveljavitev svojih teoretičnih tez in spoznanj pa najbrž predstavlja za ZKJ del njenega starejšega vodilnega kadra, ki se, kot je naravno, ne more otresti stare miselnosti in stare politične prakse.

Na koncu še omenjamo, da je Centralni komite sprejel predlog, da se Aleksander Ranković izključi iz Zveze komunistov. To pomeni, da je zavzela ZK v Jugoslaviji kot celota še ostrejšo stališče do pojava policijskih metod, ki jih je uvajal v partijo in državo bivši podpredsednik republike in dejanski vodja tajne policije.

NEW YORK JE DOBIL NOV DNEVNIK

V New Yorku je začel izhajati nov dnevnik, ki ima naslov WORLD JOURNAL TRIBUNE. Rojen pa je bil pod nesrečno zvezdo, ker je takoj v začetku prišel na svetlo s 140 dni zamude. Zamudi je krivda dolgoletna stavka newyorških stavcev. Prva naklada znaša 900 tisoč izvodov. Stroj, ki je začel tiskati prve številke novega dnevnika, je slovesno pognal v tek s pritiskom na gumb newyorški župan John Lindsay. Novi dnevnik je rezultat spojitve jutranjaka New York Herald Tribune in popoldnevnika Journal American in The World Telegram and the Sun.

11 Pokristjanjenje Slovencev N. II.

Če začnemo iskati sledove take prejšnje selitve v sosedstvu Mecklenburga, naletimo na Schleswig, kar je ime mesta in pokrajine. To je južni del Jütlandskega polotoka. Severna polovica Schleswiga pripada Danski, južna polovica Nemčiji. Prva polovica tega imena pa je enaka imenu Schlesien in gotovo tudi pomeni prav isto — Slovensko, ali v skandinavski obliki Slovensk. Druga polovica imena Schleswig — torej wig — pa je le skandinavski vik, kar pomeni, kot smo omenili že v začetku razprave, toliko kot zaliv in hkrati vas, ker je vsak skandinavski zaliv ali fjord ali sund pomenil tudi varno zavetje za človeško nasebino. Beseda Schleswig pomeni torej dobesedno le Slovensk-vik, Slovenska vas ali Slovenski kraj. Ime kraja, današnjega mesta, je bilo pozneje raztegnjeno na vso deželo in se obdržalo tako pri Dancih kot pri Nemcih.

V poštef moramo vzeti dve možnosti: da je segalo slovensko ozemlje na obali Baltškega morja iz današnjega Mecklenburga (to ime je prvič omenjeno v nemških kronikah šele l. 995 kot Michelenburg) še na ves južni Jütlandski polotok, ali pa da so Slovenci še pred tem prebivali v Schleswigu in se od tam nekoč pomaknili proti jugovzhodu, vzdolž obale.

Možno bi bilo eno in drugo, vendar je verjetnejše drugo in to iz več razlogov. Prvi razlog, ki potrjuje drugo domnevo, je ta, da se je ohranilo ime Schleswig geografsko tako določeno. To daje sklepati, da se je nanašalo na slovensko etnično ozemlje, ki je bilo drugo in ne poznejši »Wendenland«. Drugi razlog je v tem, da se kaže v imenu Schleswig še nordijski jezikovni vpliv (v končnem zlo-

gu wig, nordijsko vik — vas), v nasprotju z imenom Schlesien, v katerem ni več nordijskega izraza in ki je moglo nastati zato le iz čisto slovanske oblike Slovensko ali Slesko. Tretji razlog je ta, da v Schleswigu ni krajev s slovanskimi imeni, s kakršnimi je Mecklenburg (Wendenland) kar posejan, kar pomeni, da Slovani niso nikoli segali v Schleswig, razen morda kje na robu, in da Slovenci takrat, ko so prebivali v Schleswigu, še niso govorili slovansko. In četrti razlog je v tem, da imamo v slovenščini toliko skandinavskih besed, da lahko popolnoma opravičeno povežemo to dejstvo z nastankom imena Schleswig in domnevamo, da so prišle v slovenščino iz tiste smeri, v kateri se pojavlja tudi nordijska oblika slovenskega ozemlja. In ker je očitno, da so naši predniki v Mecklenburgu in Šleziji že govorili slovansko, lahko sklepamo, da so prišle skandinavske besede v naš jezik že prej — ali da so bile pač že vedno v njem in da so jih torej prinesli s seboj še iz Schleswiga, iz skandinavskega jezikovnega območja. To je veliko bolj verjetno kakor možnost, da bi bili sprejeti tako velik del svojega jezikovnega sklada — skandinavski del — šele v severni Nemčiji.

Od Slovenije do Schleswiga se torej vleče niz šestih »Slovenij« — Slovenija, Slavonija, Slovaška, Šlezija, Wendenland in Schleswig. Tega dejstva ni mogoče prezreti. Ta imena dežel so sled, ki jo je puščal slovenski narod za seboj pri svoji selitvi iz severne v srednjo Evropo.

Toda odkod se je vzel ta narod in kako je dobil svoje ime?

Ker je očitno, da je obstajalo narodno ime

Slovenci že v Schleswigu, torej na Jütlandskem polotoku, in ker se ne da zanikati, da je jedro slovenščine (koreni besed) v veliki, najbrž celo v pretežni meri nordijsko, se moramo nujno vprašati, če ni tudi naše narodno ime nordijskega, to je skandinavskega izvora. In enako seveda slovenski narod kot tak. Tega se ni doslej vprašal, kolikor mi je znano, še noben slovenski zgodovinar ali jezikoslovec. Vsi so se zadovoljevali z razlago, da izhaja ime Slovenci najbrž iz staroslovenskega korena slov, kar pomeni beseda ali govoriti. Niso upoštevali možnosti, da je nastalo ime Slovenci kje drugje in ne ravno na območju Rusije ali »Zakarpattja«. Vsi, ki so o tem ugibali in razpravljali, so namreč izhajali iz »samo po sebi razumljivega« prepričanja, da smo prišli Slovenci iz »Zakarpattja« in iz smeri vzhodnoevropskih močvirij ali step. Zato je bilo pač logično, da niso iskali za razlagami imena Slovenci v nobeni drugi smeri.

Toda moderna, kritična znanost se ne more zadovoljiti s podedovanimi razlagami in s »samo po sebi razumljivim« prepričanjem. Znebiti se mora shem in pojmov, ki so jih ustvarili neznanstveni, romantični razlogi, in upoštevati samo dejstva. Dejstvo pa je, da smo Slovenci srednjeevropski narod, da to izpričujeta vsa naša etnična podoba od rasnih značilnosti do ljudskih pesmi in vsa naša ljudska kultura in da ni nikjer nobenega objektivnega dokaza, da bi bili naši predniki kdaj pasli črede ob Donu ali ob Dnjepru. Zato mora znanost vzeti v poštef, da so prišli od drugod. Vse pa dokazuje, da so prišli s severa. S tem pa postaja tudi jasno, da so se morali izoblikovati kot poseben narod le tam in da so tam tudi dobili ime.

Medtem ko se ime Slovenci ne da razlo-

(Nadaljevanje na 8. strani)

S Tržaškega

Občni zbor Slovenske skupnosti

Slovenska skupnost je imela 2. 10. 1966 svoj drugi redni občni zbor. Svet je podal poročilo o preteklem političnem delovanju, razčlenil sedanji politični položaj in nakazal smernice za bodoče delo s posebnim ozirom na bližnje upravne volitve. Poročilo je vsebovalo temeljna načela slovenske narodne manjšine, analizo izvajanja sporazuma med Slovensko skupnostjo in strankami leve sredine ter pregled nad delom izvoljenih predstavnikov. Obravnavalo je dalje vprašanja slovenskega šolstva, razlaščenja slovenske zemlje, regulacijskih načrtov, ladjedelnic, odnosov z matično domovino, kakor tudi organizacijska, kmečka, delavska in mladinska vprašanja.

Sledila je izčrpna debata, med katero so udeleženci ugotovili, da je Slovenska skupnost sorazmerno s številom svojih izvoljenih zastopnikov dosegla veliko več kot italijanske stranke, ki se potegujejo za slovenske glasove. Zahtevali so, naj se čimprej v celo-

ti izvede sporazum z levo sredino. Vsi so se strinjali, da ima Slovenska skupnost nena-domestljivo vlogo v boju za uresničevanje slovenskih pravic ter mora zato razširiti svoje vrste in okrepiiti svoje predstavništvo v vseh javnih organih. Zato moramo Slovenci napeti vse sile, da se na bližnjih upravnih volitvah poveča število glasov za Slovensko skupnost, ki mora dobiti svojega pokrajinskega svetovalca in dva svetovalca v tržaškem občinskem svetu, da bomo imeli Slovenci tam odločilen glas.

Po razrešnici in izvolitvi predsedstva občnega zbora, sveta in nadzornega odbora Slovenske skupnosti je sledila debata o bližnjih upravnih volitvah. Novemu svetu je bila naložena naloga, da takoj poskrbi za sestavo kandidatnih list.

»OPŠTINA« SE JE UMAKNILA »OBCINI«

Slovenska javnost v Trstu je pred nekaj tedni z upravičenim zgražanjem reagirala na lepake mestne občine, ki so opozarjali vojaške obveznike, da se morajo prijaviti, in kdaj naj to store -- ali bolje rečeno, ki naj bi jih bili opozarjali na to. Toda lepaki so bili namreč napisani v srbskem jeziku in še ta je bil poln tiskovnih in pravopisnih napak. Naši ljudje so seveda kar izbuljili oči: kaj vendar to pomeni? Ali hoče nekdo nalašč izživati Slovence v imenu mestne občine in nas poniževati (ter naš jezik), ali pa je zakrivil vso zadevo kak birokrat, ki je privandral odkod z juga, tako da mu narodnostne razmere tu niso znane, in naročil prvemu »Jugoslovanu«, ki mu je prišel pod roke, da je sestavil lepake v »jugoslovansčini«, misleč da je to pač jezik naše manjšine?

Kako je v resnici bilo, še zdaj ni jasno, vendar moramo z zadoščanjem napisati, da so se tisti sramotni lepaki umaknili v dobri slovensčini napisanim in brez tiskovnih pomot natisnjenim lepakom s podpisom župana Franzila, ki opozarjajo naše mladeniče, naj zadosti o svoji vojaški dolžnosti. Nedvomno se je tudi župan sam pobrigal, da je prenehala ta žalitev slovenske manjšine.

OB ZACETKU SOLSKEGA LETA — NEKATERE SPREMEMBE

Dne 1. oktobra so se ponovno odprla šolska vrata in se je začelo novo šolsko leto. V slovenske osnovne šole na Tržaškem je letos vpisanih skupno 1054 učencev, medtem ko jih je bilo lani 1038. Zanimivo je, da so letos nekoliko močnejši prvi razredi osnovnih šol, ki štejejo skupno 226 otrok, medtem ko so jih lani šteli 189.

V enotno srednjo šolo je letos vpisanih skupno 626 učencev, medtem ko jih je bilo lani 656. V višje srednje šole (realna in klasična gimnazija, trgovska akademija in učiteljske) se je vpisalo skupno 370 dijakov in dijakin (lani 367).

Pri vodstvu osnovnih šol so letos nastale precejšnje spremembe. Upokojena sta bila didaktična ravnatelj g. Ferdinand Ferluga in ga. Pavla Lekan, ki sta vodila ravnateljstvo pri Sv. Ivanu, oziroma Sv. Jakobu. Ti dve ravnateljstvi bo letos vodil g. Josip Sinigoj, dosedanji ravnatelj na Opčinah in v Nabrežini. Dosedanji ravnatelj v Dolini g. Miro Tavčar je letos prevzel ravnateljstvo v Nabrežini, na njegovo mesto pa je bil imenovan g. Velimir Pavletič. Didaktično ravnateljstvo na Opčinah pa je bilo poverjeno g. Juliju Pavletiču.

V tej zvezi pripominjamo, da so šolske oblasti letos zadovoljivo rešile vprašanje imenovanja ravnatelja za nabrežinsko didaktično ravnateljstvo, ki je bilo lani poverjeno ravnatelju z Opčin, letos pa so ent sami osebi poverile dve ravnateljstvi v mestu (pri Sv. Ivanu in Sv. Jakobu), s čimer se ne moremo strinjati.

Spremembe so nastale tudi na višjih srednjih šolah. Dosedanji ravnatelj učiteljskega dr. Anton Kacin, je bil imenovan za ravnatelja realne in klasične gimnazije. Za ravnatelja učiteljske je bila imenovana dr. Laura Abram, ki je obenem ohranila ravnateljsko mesto na enotni srednji šoli pri Sv. Ivanu in na Katinari. Tudi letos je bilo torej poverjeno eni osebi ravnateljstvo treh šol.

Dosedanji ravnatelj višje trgovske šole profesor Turina je ostal na istem mestu.

INCIDENTI ZARADI LADJEDELNIC

V torek so v Trstu stavkali delavci in nameščenci tukajšnje ladjedelniške industrije. Vsi trije sindikati (CGIL, CISL in UIL) so proglasili stavko v znak protesta proti zaključkom, do katerih je v zvezi z bodočim razvojem te industrije prišla parlamentarna komisija, ki jo vodi senator Caron, kot tudi v znak protesta proti načrtom IRI.

Delavci in nameščenci so v dolgem sprevodu šli po glavnih mestnih ulicah in nosili transparente z različnimi napisi.

Ko je sprevod prišel na Goldonijev trg, je skupina demonstrantov začela vzklikati sovražna gesla proti tržaškemu dnevniku »Piccolo«. Ker je takrat slučajno privozil na trg tovornjak z vrečami premoga, so nekateri demonstranti potegnili s tovornjaka vrečo premoga in začeli z njim obmetavati poslopje, v katerem se tiska »Piccolo«.

Hujši incident pa je nastal v ulici Conti, kjer bi morali ob udeležbi ministra Scaglie odpreti novi zavod za zapuščene otroke. Skupina demonstrantov se je postavila pred vhodna vrata in čakala na prihod ministra ter predstavnikov oblasti. Od povabljenecv pa sta prišla le škof Santin in bivši župan Bartoli, medtem ko so ostali baje vstopili v poslopje skozi stranska vrata. Med demonstranti in škofom ter Bartolijem je nastala živahna prerekanje. Tedaj so nastopili karabinjeri, ki so demonstrante razpršili. Novi zavod je bil slovesno odprt kasneje, vendar se škof slovesnosti ni udeležil.

Medtem ko pišemo, se vprašanje tržaških in drugih italijanskih ladjedelnic še vedno ni rešilo. Pričakuje se, da bo odločitev padla še ta teden. Položaj se je še bolj zapletel, ker je v sredo bila v Genovi in pokrajini splošna stavka. Tudi tam odločno protestirajo proti načrtom o preureditvi ladjedelniške industrije, kot so jih sestavili pristojni organi. Bodo pri dokončni rešitvi kočljivega vprašanja zaščitene koristi Trsta? Odgovor bo verjetno prinesla samo bodočnost.

Uporaba slovenščine v deželni svet

Posebna deželna komisija je zadnje čase začela proučevati pravilnik deželnega sveta. Skušaja ga tako spremeniti ali izpopolniti, kot je pokazala poldrugetna praksa deželne zbornice. Komisija je prejšnji teden med drugim z večino glasov sprejela predlog svetovavca Slov. skupnosti dr. Škerka, naj se v pravilnik vnese nov člen, ki predvideva tole: 1. volivci smejo vlagati na deželni svet peticije tudi v slovenskem jeziku; 2. svetovavci slovenske narodnosti smejo vlagati vprašanja, interpelacije in resolucije tudi v slovensčini, kot tudi smejo slovenski jezik uporabljati pri svojih nastopih v zbornici in sploh pri izvrševanju vseh poslanskih dolžnosti; 3. predsedstvo deželnega sveta mora poskrbeti, da se peticije in vse ostale vloge prevedejo v italijanščino ter da se slovenski govori takoj prevedejo v jezik večine.

Za Škerkov predlog so glasovali predstavniki socialistov, socialdemokratov in komunistov, proti so bili zastopnika liberalcev, in misovcev ter predsednik deželnega sveta De Rinaldini. Zastopnik Kršč. demokracije dr. Ginaldi se je vzdržal, s čimer pa je omogočil, da je predlog prodr. O tem vprašanju bo moral seveda še sklepati deželni svet in je treba pričakovati še zelo

živahno razpravo, ker je tukajšnji italijanski nacionalistični tisk zaradi Škerkovega predloga dvignil velik hrup.

V tej zvezi je predsednik deželne zbornice De Rinaldini smatral za potrebno, da je za tisk dal posebno izjavo, v kateri je skušal opravičiti svoje nasprotovanje Škerkovemu predlogu. De Rinaldini trdi, da je glasoval proti predlogu, ker je ustavno sodišče svoj čas razsodilo, da sta samo parlament in osrednja vlada pristojna za urejanje vprašanj, ki zadevajo narodne manjšine. Nočemo na tem mestu široko razpravljati o tem vsekakor zelo čudnem pravem in političnem stališču g. De Rinaldinija. Pripominjamo samo, da se ustavno sodišče ne bo bavilo s tem problemom, če vladni organi ne vložijo na to sodišče posebne vloge, v kateri izpodbijajo zakonitost Škerkovega predloga. Ti organi pa so izraz sredinsko-leve vlade in sredinsko-levih strank, ter zato ravnajo po navodilih teh strank. Če drži De Rinaldinijeva teza, pomeni, da je že vnaprej prepričan, da bo vlada izpodbijala zakonitost predloga, oziroma želi, da bi ga izpodbijala.

Na vsak način si je g. predsednik s to izjavo naredil slabo reklamo med našim ljudstvom.

MORO V GORICI

Dne 4. novembra bo obiskal Gorico ministrski predsednik Aldo Moro. Predsedstvo vlade je obisk že potrdilo županu Martini.

Moro si je izbral ta dan, ker je 4. novembra obletnica italijanske zmage v prvi svetovni vojni in bodo odkrili spomenik italijanskemu vojaku. Na dan zmage se bo zbralo v Gorici tudi veliko število nekdanjih bojevnikov.

SPREMENBE V OBČ. SVETU

Po 5. avgustu, odkar je začel počitnice, se je prejšnji petek občinski svet prvič spet zbral k redni seji.

Po uvodu je povzel besedo misovski svetovavec odvetnik Pascoli, ki je prebral pismo o svoji ostavki. V pismu navaja, da izginja v občinskem svetu patriotsko navdušenje po prihodu leve sredine na oblast. Poudaril je, da se je pomanjkanje patriotizma pokazalo zlasti pri odkritju kipa pesniku D'Annunziu in pri polemikah, ki so sledile temu dogodku. Zaradi tega, pravi advokat, in ker je že prej mislil odstopiti s svojega mesta, podaja sedaj ostavko. Ko je pospravil svoje papirje, je odšel iz seje dvorane. Nihče ni potočil solze za njim. Po vsej verjetnosti mu bo sledil kot občinski svetovavec Mauro Cossovel, ki je prvi po vrstnem redu med neizvoljenimi na misovskem volivnem seznamu.

Na isti seji je občinski svet odobril več nakazil za javna dela. Med temi je na seznamu 100 milijonov za odtok nekatereh mestnih ulic; 28 milijonov in pol za most čez Sočo v Stražicah in stroški za sprejem holandskih gostov iz Vonloa. Odobreno je bilo tudi najetje posojila 168 in pol milijonov lir za poravnavo bilance 1965 in 50 milijonov lir za druga javna dela ter za ureditev ulice sv. Mihaela.

Beneška Slovenija**Prapotno:****NOVA CERKEV**

Župnija svetega Mohora in Fortunata v Celi bo v nekaj mesecih imela novo cerkev, ki jo je že pogrešala. Župnija spada pod občino Prapotno. Cerkveno jurisdikcijo ima pa celo nad Staro goro.

Videmski nadškof Zaffonato je v nedeljo ob deseti uri blagoslovil temeljni kamen za novo župno cerkev. Gradbena dela se bodo pospešeno nadaljevala, tako da bo hiša božja kmalu pod streho.

Upamo pa tudi, da se bo v novi hiši božji slišala božja beseda v maternem jeziku vernikov.

Sent Lenart:**JAVNA DELA**

Občinska uprava je sprejela na svojih zadnjih sejah več načrtov in finančnih postavk za javna dela.

Popravila so potrebni predvsem nekatere vodovodi po bližnjih vaseh. Nové cevi bodo polagali v Škrutovem, kjer so prebivalci zlasti v poletnem času hudo občutili pomanjkanje vode. V Jagnjedu bodo vodovodno napeljavno ojačili z velikim zbiralnikom.

Razen za vodo bo občina poskrbela tudi za boljše razsvetljavo. Električni tok bo napeljan do vseh hiš. Za vsa ta dela bo prispevala svoj delež tudi dežela.

V NOVO ŠOLSKO LETO

S prvim oktobrom so se odprla vrata šolskih učilnic. V Italiji se je začelo novo šolsko leto za 8 in pol milijonov šolarjev ter dijakov. Njih število je narastlo v primeri s šolskim letom 1965/66 za približno 300.000.

Nekaj porasta zaznamujemo tudi v slovenskih šolah na Goriškem. V osnovne šole je vpisanih 438 otrok, ki so takole porazdeljeni: Gorica ulica Croce 79; ulica Randaccio 9; Standrež 52; Podgora 16; Pevma 21; Stmaver 10; Steverjan 31; Veletrišče 19; Jazbine 3; Plešivo 6; Skrljevo 8.

V Doberdobo jih je 59; v Jamljah 17; v Dolu 22; v Sovodnjah 49; v Rupci 21; v Gaberjah 3; na Vrhu 13.

Goriško didaktično okrožje šteje 254 otrok v osnovnih šolah, to je 30 več kot lani. Doberdobsko pa 179, 5 več kot lani. Skupaj 438 osnovnošolskih otrok. Število bi moralo biti precej višje. Pripominjamo, da so nekateri slovenski starši kljub vsem opozorilom vpisali svoje otroke v druge šole in se tako nad lastno krvjo pregrešili.

V slovenskih srednjih šolah v Gorici je pa stanje vpisanih sledeče: na enotni srednji (nižji) šoli: 186. Po vseh pedagoških presojah bi morali biti odprti štirje prvi razredi. Zato tudi starši pričakujejo od šolskih oblasti, da se bo to zgodilo, sicer bomo morali, žal, zopet ugotavljati diskriminacije, ker vemo, da na nekaterih italijanskih srednjih šolah ni v prvem razredu niti po 15 učencev.

Na slovenskem višjem državnem učiteljišču je vpisanih 27 dijakov in dijakinj. Na gimnaziji-liceju pa skupno 34.

V prihodnjem tednu se bo pouk na srednjih šolah nadaljeval že popolnoma redno, ker bodo dotlej nastavljene še nekatere manjkajoče učne moči.

Vsem šolarjem in dijakom želimo dosti dobre volje in uspehov pri učenju. Vsem učiteljem in profesorjem, da bi vložili vso skrb in pedagoško sposobnost v vzgojo in pouk. Staršem pa, da bi z razumevanjem in z popolnim zaupanjem podprli vzvišeno delo šole v prid njihovih otrok!

SOLSKE SPREMENBE

Z novim šolskim letom so se izvršile na vodstvenih mestih slovenskih srednjih šol v Gorici nekatere osebne spremembe.

Ravnatelj dr. Mihael Rožič, ki je več let vodil nižjo srednjo šolo, učiteljišče in licej, je naprosil šolske oblasti, da ga razrešijo mesta ravnatelja na srednji nižji šoli. Oblast mu je ugodila in bo ostal ravnatelj učiteljišča ter gimnazije-liceja; za poslevoedečo ravnateljico na srednji šoli je pa nastavljena profesorica Rozalija Simčič-Lojk.

Medtem ko izražajo starši in javnost ravnatelju Rožiču zahvalo za njegovo skrbno delo, voščijo njegovi naslednici dosti uspehov na novem mestu.

DRUŽINSKI IZLET

Slovensko planinsko društvo v Gorici bo priredilo v nedeljo 16. oktobra enodnevni družinski izlet v Istro. Izletniki si bodo ogledali Koper, Poreč in Rovinj, starinska mesta z mnogimi zanimivostmi.

Prevoz stane 1700 lir, za nečlane 200 lir več. Vpisovanje je pri odborniku Košuti, ul. Mameli 8, do 13. oktobra.

FARMACEVTSKI KONGRES

V dneh od 8. do 10. oktobra bo zboroval v Gorici 11. kongres za lekarništvo in zgodovino te vede.

Udeleženci se bodo zbrali v veliki dvorani na goriškem gradu. Napovedali so svojo udeležbo znanstveniki iz raznih držav, med temi tudi iz Jugoslavije. Osrednje poročilo in predavanje bo imel profesor Tartalja z zagrebške univerze. Med kongresom si bodo zborovalci ogledali tudi zanimivosti goriške okolice.

V koristno postavko goriškega turizma je treba prišteti tudi to dejstvo, da je bila Gorica izbrana za sedež že več mednarodnih zborovanj.

AVTOBUSNE PROGE

Mestni avtobusni promet se bo v kratkem nekoliko spremenil. Predvsem je v načrtu nakup dvanajstih novih avtobusov. Ustanovljeno bo novo, četrto, občinsko podjetje za mestne prevode.

S ponedeljkom je stopil v veljavo tudi zimski urnik za mestne avtobuse. Spremenjene so tudi začetne postaje. Smer na pokopališče, številka 5 ima začetek na Travniku in ne več pri pevmskem mostu. Proga z blonišnicami bo tudi imela začetno postajo na Travniku in ne več pri mostu. Podaljšana je do novega naselja svete Ane (za kapucini), čez tržaško cesto v Standrež-Sovodnje-Rubije in spodnje Gabrije.

Oslavje-Pevma:**ZENITVE IN TRGATEV**

Pod našim zvonom ni bilo že nekaj časa nič porok. Zadnje tedne so se pa fantje malo zdramili in okorajžili. V soboto 24. septembra so stopili v zakonski stan kar štirje pari. Markovič Mirko z Oslavja je poročil Pahorjevo iz Jamelj. Drugi par sta Primožič Joško z Oslavja in Marija Smet iz Šempasa. Zakonsko zvestobo so si nadalje obljubili Bensa Darko iz Pevme in Milojka Devetak iz Standreža ter Marij Kodermac iz Pevme in Marija Mossan iz Gorice.

Ne smemo pozabiti še na peti par, kajti pred nekaj tedni sta si podala roko za življenjsko zvezo Silvester Primožič z Oslavja in Lucija Makuc iz Gorice. Ženitnin je bilo torej kar obilo. Vsem mladim parom želimo vsi sovaščani dosti zadovoljstva in sreče v novem stanu!

Ženinom in nevestam bomo nazdravili z novim vinom. Saj smo že skoraj vsi potrgali še v lepem vremenu. Pridelek pa je v resnici manjši kot se kaže na zunaj. Zato bo pa kapljica boljša in torej: na zdravje!

VABILO GORIŠKIM ROJAKOM

V nedeljo, 9. oktobra bo v Kronberku spominska slovesnost in odkritje plošče našemu priljubljenemu skladatelju Vinku Vodopivcu.

Slovesnost se bo začela ob 14. uri. Na sporedu so poleg odkritja plošče, govori in nastopi različnih pevskih zborov, ki bodo peli Vodopivčeve pesmi. Na koncu bo iz vseh grl skupno zadonela veličastna »Pobratimija«.

Vabimo vse goriške rojake, da prihitijo v nedeljo popoldne v prijazni Kronberk in počastijo spomin našega Vinka Vodopivca.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Slovenski študentje v materialni stiski

Studentovska zveza ljubljanske univerze je objavila v dnevnem tisku odprto pismo slovenski javnosti, v katerem je opozorila na težavni finančni položaj študentov, zlasti zaradi pojemanja števila štipendij. Socialna struktura študentov se stalno slabša, poleg tega pa se kaže vedno bolj očitno, da se lahko vpisujejo na univerzo v Ljubljani samo študentje iz Ljubljane in njene neposredne okolice, ne pa iz bolj oddaljenih krajev. Taki študentje iz drugih slovenskih pokrajin namreč nimajo dovolj sredstev, da bi se vzdrževali na univerzi. Letos je med študenti, ki so se vpisali na ljubljansko univerzo, že skoraj 45 odstotkov takih, ki so doma v Ljubljani ali okolici.

»Slovenski narod ne more in ne sme doпустiti osiromašenja svoje kulturne dediščine, svojo prihodnost lahko gradi le na sposobnih strokovnjakih,« je rečeno v pismu, ki se nato nadaljuje z besedami: »Zato moramo s skupnimi napori takoj uresničiti priznano družbeno načelo, da je študij družbeno potrebno delo, s konkretno široko zasnovano akcijo, z ustreznim družbenim priznanjem za vse sposobne mlade ljudi. V pogojih, ko naša proizvodnja očitno ni sposobna uveljaviti zdrave kadrovske politike s štipendiranjem ter grobo izkorišča reformne težave na področju izobraževanja, javno zahtevamo, če danes že ni prepozno, republiško akcijo za saniranje nastalega položaja. Še posebej smo zaskrbljeni, ker tudi predlog republiškega zakona o financiranju izobraževanja ne jamči ustreznih rešitev. Izvršni svet in skupščina

OBNOVITEV KAPELE V KOPRUJ

Apostolsko administracija v Kopru je naročila restavriranje kapele sv. Tomaža v koprskem mestnem okraju Sv. Petra. Ko bo kapela restavrirana, jo bodo spet odprli in uporabili za službo božjo.

V kapeli je med drugim ena najstarejših fresk na tamkajšnjem področju. Kapela je bila več kot 26 let zapuščenjena in v njej so se igrali otroci ter nevede povzročili precejšnjo škodo na zgradbi.

FILM PO NOVM ROMANU GRAHAMA GREENA

Richard Burton in Alec Guinness bosta igrala v režiji Petra Glenvilla glavni vlogi v filmu »The Comedians«, Komedianti, ki ga bodo začeli snemati v decembru po novem romanu Grahama Greena. Zunanje posnetke bodo napravili na Hatiju, kjer se zgodba tudi dogaja.

Kljub vsemu ga želijo poznati...

V Sovjetski zvezi je prišla te dni na knjižni trg skrajšana izdaja svetega pisma. Objavila jo je Državna založba za literaturo in politiko. Vseh sto tisoč izvodov pa je bilo takoj razprodanih. Knjiga obsega tudi številne reprodukcije mojstrovih renesančnega slikarstva. V predgovoru je rečeno, da je biblija eno izmed največjih del svetovne literature, s čimer so hoteli seveda naglasiti, da naj gledajo ljudje na sveto pismo samo kot na literaren produkt.

Izvirni odlomki iz svetega pisma so pomešani z dolgimi vložki in tolmačenji, v katerih je vsebina svetopisemskih poglavij nakazana, tako da je splošen prevod precej oddaljen od točnega besedila svetega

Socialistične republike Slovenije naj zagotovita bistveno povečanje republiških kreditnih in štipendijskih skladov ter sredstev za pospešeno gradnjo ostalih objektov dijaškega in študentovskega standarda. Memimo namreč, da so zaman vsa vlaganja v sistem izobraževanja in vzgoje, dokler n bodo ustvarjeni normalni materialni pogoji za študirajočo mladino,« končuje odprto pismo Studentovske zveze ljubljanske univerze slovenski javnosti.

Slovenski tisk je poročal te dni tudi o zelo žalostnem stanju mariborske mestne knjižnice. O njem bo moral razpravljati celo mestni občinski svet za kulturo in prosveto. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev je moralo vodstvo knjižnice odpušiti tri nameščence. Nato so zaradi prenikavih osebnih dohodkov, to je plače, izgubili še knjigoveza. Knjižnica ne more kupovati novih knjig, ki jih bravci zahtevajo. Zdaj vodi mladinsko čitalnico samo en uslužbenec. Plače uslužbencev knjižnice se že dve leti niso spremenile.

Mihajlov je optimist

Hrvaški pisatelj Mihajlov je sprejel povabilo Avstrijskega društva pisateljev, naj se udeleži posvetovanja za okroglo mizo, ki se ga bodo udeležili pisatelji z Vzhoda in Zahoda in katero bodo priredili aprila prihodnjega leta na Dunaju.

Mihajlov pa se zdaj ukvarja s svojim prizivom proti obsodbi na eno leto ječe, katero mu je izreklo pretekli mesec sodišče v Zadru, ko ga je sodilo pod obtožbo, da je obrekoval sedanji jugoslovanski politični in družbeni sistem v člankih, ki jih je objavil v tujini. Mihajlov upa, da bo hrvaško vrhovno sodišče razsodilo v njegov prid. Že prej enkrat mu je hrvaško vrhovno sodišče zmanjšalo kazen, katero mu je prisodilo sodišče v Zadru, od pet mesecev na en mesec in to pogojno.

Mihajlov je te dni tudi izjavil, da se nadaljuje delo za nameravano izdajanje nove nekomunistične revije »Svobodni glas«, katero je nameraval prvotno sam izdajati. Dvajset izvodov nove revije bodo morali na osnovi jugoslovanskega zakona predložiti, preden jo bodo poslali v javnost, uradu zveznega državnega pravdnštva v Beo-

pisima, kot ga priznava rimska Cerkev. Vendar je pomenila ta izdaja biblije velik dogodek za Sovjetsko zvezo, kjer sicer ni mogoče dobiti svetega pisma. V zadnjih 46 letih so v Sovjetski zvezi samo enkrat natisnili sveto pismo in to za rusko pravoslavno Cerkev, a naklada je bila omejena na 20 tisoč izvodov.

Neki bivši teolog, ki se je »spreobrnil« h komunizmu, je napisal za sedanjo izdajo »zaključno opombo«, v kateri poudarja ateistično stališče do sv. pisma in do vere, vendar pa tudi popravlja razna »naivna tolmačenja«, ki jih je bilo doslej naiti v ateistični propagandni literaturi v Sovjetski zvezi.

KONEC BENEŠKEGA FESTIVALA SODOBNE GLASBE

V Benetkah se je končal 29. mednarodni festival sodobne glasbe, ki ga je priredila beneška Biennale. Končali so ga s koncertom, na katerem so izvajali med drugim novost pod naslovom »Trpljenje in smrt našega gospoda Jezusa Kristusa po svetem Luki«. Delo je zložil Poljak Krištof Penderevski za soliste, tri mešane zборе, otroški zbor in orkester.

Skladba je zelo obsežna in traja približno pol-druugo uro. Gre za nekaj povratek v starejše oblike glasbenega ustvarjanja, ki prevladujejo nad modernimi. Delo ima močno poduhovljen značaj.

Izvajalci so bili odlični. Orkester kölnskega radia je sijajno vodil poljski dirigent Henryk Czyz. Sodelovala sta dva zbora kölnskega radia in otroški zbor iz mesta Bad Toelz. Vodil jih je dirigent Herbert Schernus. Kot solisti so sodelovali sopranistka Edith Gabry-Kertusz, baritonist Andrej Hiolski, basist Bernard Ladysz in kot recitator Rudolf Jürgen Bartsch.

KRSTNA PREDSTAVA FILMA »BIBLIJA«

V nekem kinu na Broadwayu v New Yorku so prvič predvajali kolosalni film »Biblija«, ki ga je izdelal Dinc De Laurentiis. K premieri je bil velikanski naval, tako da je morala delati red policija na konjih. Ljudje so se pulili za vstopnice.

Pri občinstvu je imel film izreden uspeh, kritiki pa se ne strinjajo v svojih presoajah. Nekateri niso posebno navdušeni za ta film, češ da je samo mehanično iznajdljiv in da mu manjka čut za vernost in čudežnost, kot je napisal eden izmed njih.

gradu. Mihajlov je tudi dejal, da je prepričan, da bodo imeli bravci v primeru, da bo razdeljevanje revije dovoljeno, prvo številko v rokah že 1. novembra.

ODKRITO V ISTRI STAROSLOVANSKO GROBIŠČE?

Učenjaki iz vodstva arheološkega muzeja v Pulju so odkrili v bližini razvalin nekega starodavnega stolpa na griču Vižinada grobišče iz šestega stoletja po Kristusu. Grobišče obsega okrog 60 grobov družinskega tipa. Površni pokop in starost pokopanih ljudi, kolikor so jo mogli učenjaki ugotoviti, dajeta sklepati, da so umrli zaradi kakšne kužne bolezni. Raziskave bodo nadaljevali na nekem drugem grobišču v bližini Matavuna.

Ta izkopavanja naj bi poglobila doslej zelo negotovo znanje o dobi, v kateri so se nova ljudstva (Slovani?) naselila na istrskem polotoku.

BOŠTJAN HLADNIK V RAZSODIŠČU V SALERNU

Slovenski režiser Boštjan Hladnik je bil imenovan za člana razsodišča na 19. mednarodnem festivalu kratkih filmov v Salernu. Festival bo od 5. do 9. oktobra. Za predvajanje na festivalu je bilo poslanih okrog 300 filmov iz 51 držav.

SOSTAKOVIČEVA ŠESTDESETLETNICA

Sovjetski skladatelj Dmitrij Šostakovič je ozdravel od srčne kapi, ki ga je več mesecev vezala na posteljo. Iz Leningrada je odpotoval v Moskvo, kjer je prisostvoval slavnostni izvedbi svojega najnovejšega dela »Drugega koncerta za violončelo«. Te dni je obhajal svojo šestdesetletnico.

Iz kulturnega življenja

Te dni so odprli v New Yorku novo Metropolitan Opero, glavni center operne glasbe v Združenih državah. Prva sezona v novem gledališču se je začela z opero »Antonij in Kleopatra«, katero je nalašč za to priložnost zložil Samuel Barber. Glavno žensko vlogo je pela črnska sopranistka Leontyne Price.

Na povabilo Zveze Italijanov v Istri in na Reki bo nastopila igralska skupina Renza Ricciija na svojem bližnjem gostovanju po Jugoslaviji; tudi v Kopru, Piranu, Rovinju, Pulju in na Reki. Igrala bo komedijo »On in ona« Alda Nicolaia

GOSPODARSTVO

Obvarujmo dobro letino!

Letošnje leto bo šlo v zgodovino z oznako, da je prineslo dobro letino.

Zito je precej dobro obrodilo, zlasti v naših krajih. Sedaj moramo paziti, da nam ga ne bodo uničevali škodljivci — zlasti žužki. Vsak stot žita premešajte s 50 grami »fitogamma cereali« in žužki celih 6 mesecev ne bodo imeli žitne pojedinine. Po tem roku pa morate ponovno razkužiti z enakim razkužilom.

Krompir je na Goriškem v splošnem zelo slabo kazal, stiskala ga je suša in ga je tudi stisnila, če ni kmetovalec škropil proti koloradarju in peronospori. Kdor pa je kot napredni kmetovalec napravil svojo dolžnost, je imel prav zadovoljiv pridelek.

Grozdja je bilo v nekaterih predelih več kot lani, v nekaterih pa manj. V splošnem je količinsko odgovarjala letošnja trgategv lanski. Letošnji pridelek pa je po kakovosti odločno boljši od lanskega. Posebno dobrega imajo vsi, ki se niso dali prestrašiti v začetku septembra od nekaj dni s slabšim vremenom. Mnogi so ugotovili, da je bilo grozdje zelo mesnato. Tisto še ni bilo dozorelo in bi še moralo ostati na trti. (V Avstriji, ki leži severneje od nas, bodo trgali komaj čez mesec dni, v novembru). Sedaj moramo paziti, da bomo svoj pridelek pravilno »šolali«, zlasti pravočasno — zgodaj ločili drožje od vina.

Koruzna. Velika večina naših kmetovalcev seje hibridno koruzo, zlasti letos so jo sejali. Zato pa ni bilo še nikdar tako lepih koruznih njiv in tudi ne toliko pridelka. Pred glodalci — mišmi in podganami — najbolj varuje koruzo dobra mačka, a če te ni, moramo glodalce uničiti s primernimi strupenimi vabami, npr. zastrupljenimi sviloprejkami (Topi Stop). Pred žuželkami obvarjemo koruzo enako kot žito.

Krma. V znatni meri zavisi tu pridelek od sreče, dalje če smo pravočasno kosili in če seno ni segnilo na dežju, pa tudi če smo takoj po košnji gnojili. Pridelek krme, tako sena, otave in detelje v splošnem ni bil visok, a za našo živino zadosten, ker moramo živini tako dati tudi močnih, dokupljenih krmil.

Sadje. V tem pogledu smo lahko ugotovili največ razlik. Ponekod so bile češnje, par minut dalje pa jih ni bilo. Isto velja tudi glede drugih vrst sadja. Škodljivcev, zlasti listnih uši, je bilo vse polno. V celoti je bila sadna letina srednja, prej malo slabša.

Drugi pridelki. Fižola tako v zrnju kot solatnika v stročju je bilo znatno več kot lansko leto, a kljub temu ni bila popolna letina. Isto velja za grah, katerega pa je bilo znatno manj vsajenega kot navadno. Čebula dobra, česna malo, zato pa je drag.

Zaključno lahko rečemo, da je bila letošnja letina dobra; seveda bi lahko bila še boljša, a s tako, kot je bila, bi bili naši kmetje vedno zadovoljni. Zato pa se moramo na Zahvalnico Bogu zahvaliti za vse in se spominjati naših prednikov, ki so se zahvalili tudi za pridelek — želoda, pri nabi-

ranju katerega so od mraza tako salamsko cveteli prsti.

In letina drugod?

Jugoslavija je imela letos rekordno letino pšenice, s katero so napolnili tudi marsikatero učilnico, ker ni bilo dovolj drugih shramb. Sedaj obirajo koruzo, ki bo dala tudi rekorden pridelek. Češplje so obrodile zelo bogato, drugo sadje pa kot pri nas.

Zanimivo je, da je bilo v Sloveniji in tudi pri nas v obmejnih krajih zelo malo gob, dočim jih je bilo v Srbiji več kot kdaj prej.

Dobro letino imajo v glavnem vse evropske, zlasti balkanske države z Romunijo vred in enako tudi Moldavija in Ukrajina. Moldavija spada k Rusiji, a je od Moldavanov-Romunov naseljena in autonoma. Obsega približno isto ozemlje, kot ga je v dobi carizma Besarabska gubernija. Turisti, ki so potovali skozi Ukrajino in so opazovali življenjske razmere, pravijo, da je bila pšenica prekrasna in da mora biti rekorden pridelek. Letina v ostalih predelih Rusije nam ni znana, a sodeč po sedanjem ruskem izzivalnem zadržanju, mora biti dobra. Ostre politike namreč ne moreš voditi s praznimi zalogami hrane.

OBMEJNA TRGOVINA NA GORIŠKEM

Obmejna trgovina na Goriškem je julija dosegla vrednost okrog milijardo lir.

Trgovinska zbornica je omenjeni mesec izdala štiri uvozne dovoljenja za 13 milijonov lir ter 85 izvoznih dovoljenj za 540 milijonov lir. Brez dovolilnic ali v okviru sproščene trgovine so uvozili iz Jugoslavije za nadaljnjih 400 milijonov lir blaga.

Pripravimo se na setev ozimne pšenice

Navadno sejejo naši kmetovalci mnogo prepozno svojo ozimno pšenico, saj jo mnogi sejejo še tja v decembru, zato pridelek ne more biti zadovoljiv. Najprimernejša doba za setev je v naših krajih približno od 20. oktobra do 10. novembra.

Vsako leto ponavljamo, da mora biti njiva pripravljena vsaj en teden pred setvijo. Pod pripravljenostjo njive razumemo, da je bila zemlja preorana in dovoljno pognojena s hlevskimi in umetnimi gnojili.

Danes pa bi opozorili kmetovalce na razkužitev zemljišča. Pri razkuževanju zemlje uničimo zlasti škodljivce živalskega izvora kot bramorje, ki v nočnih urah pridejo na vrh in obgrizejo ali uničijo komaj pognanje, a tudi starejše rastline. Če opazimo na vrhu vhode oziroma izhode iz rovov, ki so široki na debelost navadnega svinčnika, potem so tam bramorji.

Drug hud živalski škodljivec, ki uničuje pod vrhom korenine mladih rastlin, so strune, podolgovate, rumenkaste ličinke pokalice, ki razvita izgleda tako krotka in se vrže v zrak, če jo položite na hrbet. Velikansko škodo delajo tudi debeli črvi majskega hrošča, ki niso nikoli siti.

Tem trem najhujšim škodljivcem se pridruži še cela vrsta drugih bolj majhnih in

MINISTRSKI UKREPI PROTI ŠIRJENJU SLINAVKE, JETIKE IN BRUCELOZE NA TRŽAŠKEM OZEMLJU

Pred kratkim so stopili v veljavo na Tržaškem ozemlju trije ministrski ukrepi, ki bodo pripomogli, da se našim živinorejcem ne bo treba več plašiti pred boleznimi, kakor so slinavka, jetika in bruceloza (kužno zvržavanje).

Na kratko bomo tukaj omenili te ukrepe za vsako bolezen posebej.

SLINAVKA. Vsa goveda, starejša od 4 mesecev, morajo biti cepljena med 1. oktobrom in 31. decembrom 1966. Cepljenje je torej obvezno in stane 200 lir za glavo.

JETIKA. V približno istem času morajo biti razpoznavno cepljena proti jetiki vsa goveda, starejša od 3 mesecev, v občinah Milje, Dolina, Repentabor, Zgonik in Devin-Nabrežina. Če bodo zadostovali fondi, ki jih imajo na razpolago, bodo cepili živino tudi v nekaterih vaseh tržaške občine. Cepljenje je obvezno in brezplačno ter ga bo vržila ekipa 2 živinozdravnikov. Živali, ki bodo reagirale pozitivno, bodo morale biti zaklane v času 6 mesecev. Bolne živali bo ocenila posebna komisija v klavnicah v Miljah, Dolini, Opčinah in Nabrežini.

Razliko med realno vrednostjo živali in izkupičkom za meso, bo poravnala država. Stoodstotno razliko bodo plačali živinorejcem, ki redijo manj kot 10 glav živine, 80% pa tistim, ki imajo nad 10 glav živine, če si bodo v roku 60 dni po zakolu nabavili drugo živino (v zakonu ni označena starost in spol živine), ki bo prišla iz zdravega hleva.

BRUCELOZA. Istočasno s cepljenjem proti jetiki bodo živinozdravniki odvzeli, čez leto starim govedom, nekaj krvi, potrebne za diagnozo bruceleze. Profilaksa bruceleze za sedaj še ni obvezna (bo pa v kratkem). Upamo pa, da bodo vsi živinorejci uporabili to priložnost in zahtevali pregled živine, posebno še, ker je pregled brezplačen. Za eliminiranje bolnih živali veljajo v glavnem isti predpisi, kakor za jetiko.

Za razne podrobnosti, ki se tičejo ozdravitve hlevov, bodo zainteresirani lahko zvedeli od živinozdravnikov, ki bodo opravljali cepitve.

NORVESKI HOTEL PRI SPLITU?

Predsednik norveške socialistične stranke je predlagal, naj norveški in jugoslovanski sindikati skupno preučijo možnost, da bi v okolici Splita zgradili turistično kolonijo ali hotel s 300 do 400 posteljami.

na koncu še mravlje. Vso to malopridno zalego uničimo z aldrinom ali z geodrinom; v obeh je ista delujoča snov, samo v različnih odstotkih, zato je vseeno, katerega uporabimo. Za razkuženje enega ara (100 m² = 1 ar) vzamemo po 1/2 do 1 kg imenovanega prahu in ga raztrosimo po preorani njivi, potem pa pobranamo. Raztrosimo ali z žveplalnikom ali s kakšno redkejšo žensko nogavico. Če pa so površine večje, moramo vzeti kakšno učinkovitejšo prašnilo pripravo. Tako aldrin kot geodrin delujeta v trojni obliki: z dotikom, z zastrupljenjem prebave in z zadušenjem. Zato pa se najprej opazi bramorje, kako prilezejo na vrh in iščejo zrak, ki jim pa ne more več pomagati.

Aldrin in geodrin pa uničujeta posredno tudi krta in poljske miši. Krt mora hitro bežati ali crkne, ker v zemlji ne dobi več žive hrane, katere rabi dnevno večjo težo, kot jo ima sam. Poljske miši se zadušijo, a navadno zbežijo. Če pa bi istočasno razdelili nekoliko vabe, napravljene z aldrinom ali geodrinom, bi crkile tudi poljske miši.

Potrebno je opozoriti, da sta aldrin in geodrin strupena, torej: očala, rokavice, tuta, vsaj ruta čez usta in umivanje!

Spomini iz prve svetovne vojne

■ ■ ■ 19 ■ ■ ■ BRUSILOVA OFENZIVA SPOMLADI 1916 ■ ■ ■ ■ ■ Inž. J. R. ■ ■ ■

Takoj me je nagovoril: »Gavarite ruski?« »Njet!« »Verstehen Sie deutsch?« (Razumete nemški?) »Ja!« Pravi dunajski Židje so govorili lepo nemščino, podolski Židje, h katerim so prištevali tudi bukovinske, galicijske in ukrajinske Žide, pa so govorili tako, kot da bi jim bili odrezali konček jezika. Povedal mi je, da me bo odpeljal na »zemstvo«, ko bodo dokumenti izpolnjeni in podpisani. Razumel sem, da je »zemstvo« nekaj takega kot avstrijsko glavarstvo ali prefektura. Na podpis smo pa dolgo čakali, vsaj meni se je tako zdelo. Končno je prišel nek fin gospod — najbrž kakšen koritnik z mnogimi zaslombami — v vojaški uniformi; uradniki so strumno vstali, on pa se na široko vsedel. Gledal in obračal je dokumente, ki so se tikali moje osebe, pogledaval me je, potem pa vprašal tolmača — Žida, kaj sem po poklicu. Ta je povedal, da sem univerzitetni študent. Nadaljnje vprašanje je bilo »a on gramotni?« Žid je prevedel, če znam brati in pisati. Nasmehnil sem se in rekel: »Naravno, da znam.«

Od tedaj naprej sem razumel ves pogovor, ki se je zaključil s tem, da ne znam ne govoriti in tudi ne pisati ruski in da me je zato smatrati za polovičnega analfabela. Podpisal je listine, izročil jih Židu in mu zabičal, naj naroči na zemstvu, da morajo name paziti. Ko sva z Židom prišla na cesto, je rekel v svojem narečju: »Der iš feruket!« (Ta je zmešan).

Do »zemstva« ni bilo daleč, mogoče pol kilometra. Ulice so bile prašne in zanemarejene, hiše ne povsod sklenjene in redke so imele več kot eno nadstropje. Precej trgovin je bilo, kot je kazalo, židovskih in moj spremljevalec se je pozdravil z mnogimi, ki so stali na vratih trgovin. Čim bolj pa sva se bližala »zemstvu«, tem lepše so bile hiše in tudi ulice bolj mestne. »Zemstvo« je bilo v čedni hiši sredi bolje negovanega vrta, skoraj bi rekel parka. Ko sva prišla v vežo, naju je sluga že v prtiličju naznanil v neki sobi. Sprejeta sva bila takoj. Žid je izročil listine, dobil neko potrdilo, se poslovil in šel. V uradu je bil samo en uradnik, ki je bil takoj zelo prijazen z menoj. Uredil je na neki polici prostor za mojo prtljago in ko sem odložil, me je povabil sesti in začel se je pogovor — v slovanskem esperantu. On je govoril ruski, jaz slovenski, a sem uporabljal tudi drugačne, predvsem slovanske besede v upanju, da bo razumel. In sva se razumela, seveda bolj počasi, a sva tudi počasi govorila.

Povedal mi je, da je on pri kmetijskem oddelku »zemstva«. Jaz da bom šel na preizkuševališče v Todoreštih, ki je v tem »zemstvu«, a oddaljeno 35 verst. Po mene da bo prišel Nikolaj Stepanovič, (imenovan v Kijevu), ki pride mogoče še danes, a najpozneje drugi dan dopoldne. Dobili so namreč iz Kijeva obvestilo, s kakšnim vlakom sem odpotoval, in oni so potem to sporočili že včeraj v Todorešti.

Pogledal je na uro in ugotovil, da je skoraj pol dveh. Vstal je in nekaj govoril, kar pa sem zelo slabo razumel. Zdelo se mi je, da se hoče opravičiti, ker mora iti in me pustiti tam. Poklical je vratarja in sta nekaj govorila. Zdelo se mi je, da je vratar rabil besedo »baršč«. Potem me je uradnik gledal, z izrazom kot da me hoče vprašati, če imam kaj za jest. Tudi tedaj sem se junaško postavil z mojo ruščino in kažoč na prtljago, povedal: »hljeba jest, kalbasa jest, čajju jest, kipjatok njet.« Pokazal pa sem tudi, da bi se rad umil. Uradnik je dal vratarju še neka navodila, pozdravil in šel. Vratar me je peljal v kopalnico, ki je bila bolj po domače opremljena, a človek se je le lahko umil. Vratar mi je dal na razpolago milo in čisto brisačo. Kar pomlajenega sem se počutil. Ko sem prišel zopet ven, je stal vratar na vratih uradnikove sobe in mi namignil, naj vstopim.

Na mizi je bil sicer malovreden namizni prt, a na njem mnogo obetajoč kadeči se krožnik neke skuhe. Poleg je stal delujoči samovar z dvema kozarcema. Vratar je šel ven, a prej je nekaj rekel. Meni se je zdelo, da je rekel »prijatno!« V skuhi ali mineštri je bil dobro kuhan ješprenj, slabo kuhan grah, peteršilj, na kocke zrezano korenje in enako zrezana pesa, oboje krmsko, ne vrtno. Okus je bil kiselkast in zударjalo je po prašičji žaltavini. Bilo bi kar dobro, če bi bilo za prašiče. Ker pa se darovanemu konju ne gleda na zobe, sem junaško izpraznil krožnik. Vzel sem si še majhen košček klobase in malo kruha iz Darnice, pa mi ni šlo.

(Dalje)

Pokristjanjenje Slovencev

(Nadaljevanje s 3. strani)

žiti s slovanskimi korenin ali le zelo prisiljeno (vsem nam še brni v ušesih nerodna, od zadrege narekovana razlaga, da je mogla nastati moška oblika Slovenec (po korenu slov) samo iz ženske oblike Slovenka (!), a zakaj?), pa se naše narodno ime s stališča skandinavskega izrazoslovja takoj izkaže kot smiselno. Tu pa se začne razgrinjati pred nami velika skrivnost najstarejše slovanske zgodovine in prazgodovine. Ta daljna preteklost in izvor našega naroda sta tako fantastična, da se zdita kot pravljica ali čudovit ljudski ep in vendar ju izpričuje mnogo nepobitnih dokazov.

Ime Slovenci je moglo nastati samo iz staroskandinavske besede »solvende«, ki je sestavljena iz sol (sonce) in vende (okreniti, obrniti). Pomeni torej »okreniti k soncu«. Njen smisel pa je »okreniti proti jugu« ali »isti na jugu«. Pridevniška oblika besede solvende je Solvendsk (tisti na sončni strani, torej južni), množina pa Solvendske. Pozneje, najbrž potem, ko so se skandinavski Slovenci že poslovanili, se je prvi zlog pod vplivom slovanske izgovorjave spremenil iz Sol v Slo. Iz Solvendske je postalo Slovenske in iz tega Slovenski(i). Iz skandinavske samostalniške oblike Solvender (Oni na sončni strani) pa je nastalo Slovendci, Slovenci, mogoče tudi v zvezi z besedo vik (ves). Nemci so uporabili samo drugi del te besede in zato so imenovali Slovence »Wenden«. Skandinavsko končnico er so zamenjali s svojo en. Popolnoma nesmiselna in jezikoslovno nevzdržna pa je razlaga raznih velikonemških nacionalističnih zgodovinarjev, da je na-

stalo ime Wenden iz »Weidende«, Pasoči, s čimer so hoteli dokazati, da so prišli Slovenci od nekod z vzhodnoevropskih step, kar so potem uporabili za teorije, da so bili tam pod oblastjo raznih mongolskih plemen; to naj bi dokazovali tudi slovenski besedi »kosez« in »župan«, ki da sta mongolskega izvora.

Ostanke skandinavske besede »solvende« lahko najdemo še danes tam, kjer so plule nekdanje dni ladje skandinavskih Vikingov. »Solent« se imenuje del morskega rokava med otokom Wight in južnoangleško obalo, tam, kjer so Vikingi svoje ladje na plovbi po rokavu (ki jih je varoval pred odprtim morjem), spet okrenili proti jugu, ali bolje rečeno proti jugozahodu.

Tudi na severu britanskega otočja so zapustili Vikingi sled svojih trgovskih in osvajalnih voženj v imenu »Solway« za morski zaliv Solway Firth med angleškim Cumberlandom in škotskim Gallowayem; tudi ta zaliv je obrnjen proti jugu. Izraz »Solway« je seveda že popačen in prilagoden angleščini, vendar pa še dobro izraža smisel skandinavske besede »okreniti na jug«.

Pa tudi v Schleswigu najdemo ta izraz, tokrat v obliki »Selen!«. To sta kraj in jezero Selent vzhodno od Kiela. Morda se je tudi kraj Surendorf severno od Kiela imenoval prvotno Solvend. Na Skandinavskem polotoku najdemo mnogo sledov tega imena, nedvomno pa sta otok in vas Solund pred vhomom v dolgi Sognefjord na Norveškem dobila ime po besedi Solvend. Tam so se morale namreč ladje, ki so priplule iz fjorda, obrniti proti jugu. Tudi ime Sogne-

fjord je najbrže kaj v zvezi z besedo Solvende.

Popolnoma opravičeno lahko sklepamo, da je ime »Solvende« nek stvaren pomen in da ga ljudstvo, ki ga je nosilo, ni dobilo ali si ga nadelo kar tako. Pomeniti pa je moglo samo tisto, kar v resnici pomeni, namreč ljudstvo, ki je bilo namenjeno na jug ali ki je živel nekje na jugu.

Schleswig je res najjužnejši del Jütlandskega polotoka in vse Skandinavije, zato bi bilo razumljivo, če bi bila imenovala druga skandinavska plemena to vejo Skandinavcev »Solvender« ali »Solvendske«. Na ozemlju južne Danske, v Schleswigu in na otoku Fyn, nekako južno od črte otok Fyn — otok Fanö (na zahodni strani polotoka) pa do črte otok Fehmarn in Lübeck na nemški obali imamo veliko krajevnih imen, v katerih bi etimologi morda našli sled besede »Solvende« ali »Solvendske«, kot npr. že v imenu otoka Fyn (tega korena ni v danščini in beseda prihaja morda (!) iz zloga ven v besedi Solvenske), Isto bi se dalo reči za otoka Fanö na zahodu polotoka in Fehmarn. Toda brez temeljitega znanja skandinavske etimologije se tu ne da nič opravičiti. Stvar jezikoslovcev je, da to raziščejo. Vendar pa je najti taka krajevna imena tudi drugod na Jütlandskem polotoku in na otokih, četudi nekoliko bolj poredko; najredkejša so na otokih razen — kot že rečeno — na otoku Fyn. Zato je tudi možno, da so se imenovali nekoč Solvender vsi Skandinavci na Jütlandskem polotoku in na otokih, ki spadajo k njemu, ali da so se Slovenci počasi selili s severa polotoka na jug. Nenavadno veliko je krajevnih imen, ki se začinjajo s Svend, Sven, Sönder, Süder, Svinn itd. (Dalje)

ŽENA IN DOM

Za vaše prihodnje počitnice

Eden poslednjih rajev na zemlji

Ce ste brali Homerjevo »Odisejo«, se morate spomniti opisov otoka Ogygije, kjer je prebivala boginja Kalipsa, ki je ponudila svojo roko Odiseju in mu v zameno obljubljala večno mladost — no, ta otok bi morda lahko bil otok Mljet, zadnji od velikih otokov vzdolž dalmatinske obale. Ni zelo znan, a turistična reklama ga je vzela na svoj seznam in vedno več ljudi si ga želi ogledati. Treba bo pohiteti, kajti v Dalmaciji z dneva v dan narašča živžav, tu pa najdemo še vedno sveto tšino, kilometre obale brez žive duše, da o mirni in kristalno čisti vodi sploh ne govorimo.

Zemljepisne in zgodovinske zanimivosti tega otoka so mnoge. Ena je ta, da ima v sredi dvoje jezer: eno manjše, zgornje, in drugo, veliko jezero, sredi katerega leži otoček. Vse skupaj meri 100 kvadratnih kilometrov. Moramo reči, da so imeli redovniki mnogokrat izredno dober nos in okus, ko so izbirali kraj za svojo nastanitev: prav na tem otočku, obdanem z motorjem in bujno obraščenim otokom Mljetom, so si benediktinci leta 1151 zgradili samostan z dovoljenjem Dubrovniške republike. Gradbeni material so imeli pri rokah, kajti v pristanišču Polače na obali pravega otoka Mljeta je stal porušen rimski Paladium, kjer je nekdanji stanoval prefekt in kjer je imela sedež uprava ladjedelnic rimskih »tirimov«.

Ker smo že omenili rimsko dobo, naj še dodamo, da je cesar Septimius Severus konfiniral na ta otok kralja Agesilausa iz Male Azije, katerega pa je naslednji imperator Karakala osvobodil skupaj s sinom pesnikom Opianusom, ki je že tedaj opeval lepote tega kraja. V času avstro-ogrske monarhije pa je tu spet zavlada samota. Benediktinske re-

dovnike, med njimi je bilo mnogo učenjakov, so izgnali z otoka, ker so baje rovarili proti monarhiji. Pred šestimi leti so samostan restavriral in preuredili v hotel. Kapele, v kateri so stare in umetniško zanimive freske, pa še urejajo.

Se po nečem je znan otok Mljet. Nekoč je slovel kot otok kač. Sedaj so pa kače le redke. Baje so prav benediktinski redovniki uvozili iz Indije mungose, ki slove kot smrtni sovražniki kač, saj so tako hitri, da umorijo kačo, preden jih ona piči, ter ji nato izpije-

Te dni se je spet začel pouk in najbrž ste bili začudeni, ko ste opazili, kako se ga vaš otrok veseli, ko pa je bil ob koncu šole tako navdušen za počitnice. To je naravno: ob koncu leta so bili otroci že utrujeni od šole, zdaj pa so spočiti in jih spet žeja po znanju in uveljavljanju (kar je naravni vzgib otroškega duha) in po družbi sošolcev. Radi bi se tudi skupaj pomenili, kaj je kdo doživel v počitnicah, in se seveda poigrali.

Vi, starši, pa glejte, da v otroku ne boste ubili tega novega veselja do šole z neprestanim nerganjem in kreganjem. Glavno je, da navadite otroka, da bo redno in sproti opravljal domače naloge in se naučil, kar je potrebno, ne pa odlagal vsega na pozneje. V začetku se bo morda nekoliko upiral, če takega reda še ni vajen, a kmalu se bo vdal. Videli boste, kako bo v šoli lepo napredoval, ko se bo naučil vsega sproti. Šola ga bo tudi bolj veselila, ker ne bo šel vanjo vsako jutro s strahom.

Pazite tudi, da bo otrok dovolj spal, zato naj hodi bolj zgodaj spat. Tako bo v šoli

jo kri. Teh mungosov je sedaj na otoku na tisoče, a zaman jih bo iskalo turistovo oko. Če zaspate na obali, vas pa le včasih obiščejo in ugriznejo v nogo; tako vsaj pravijo domačini.

Ko človek vesla po mirni gladini jezera — kajti tu še ni motornih čolnov se ne more načuditi geološki razčlenjenosti tega otoka. Obe jezeri sta globoki, med seboj povezani s plitvim in ozkim naravnim prehodom, z morjem pa preko plitvega morskega jezika, imenovanega Saline, tako da večje ladje ne morejo v notranjost otoka. Morje prihaja v jezeri s plimo in odteka z oseko.

Če smo vam s tem kratkim opisom čarobnega otoka vzbudili radovednost in če ljubite mir in tišino, pojdite na Mljet. Vsaj zaenkrat vam ne bodo motili počitka juke-boxi in kričava množica.

MM

OB ZAČETKU ŠOLE

spočit in bolj pazljiv. Skrbite tudi, da bo jemal s seboj malico.

Pri opravljanju domačih nalog bodite z otrokom prijazni in ne kričite nanj. Tako bo napravil vse rajši. Seveda pa morate biti orločni, dokler ne napravi svoje dolžnosti, vendar nikoli ne smete izgubiti živcev. To je zelo važno.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

KULTURNI DOM

XXII. sezona

1966-1967

Začetna predstava

MAKSIM GORKI

N A D N U

drama v štirih dejanjih

Prevod: PAVEL GOLIA — Scena: NIKO MATUL

— Kostumi: ANJA DOLENCEVA — Glasbena

oprema: MARJAN VODOPIVEC

Režija: JOZE BABIC

V četrtek, 13. oktobra ob 21. uri (Premierski abonma). V soboto, 15. oktobra ob 21. uri (Abonma prva ponovitev in Invalidski). V nedeljo, 16. oktobra ob 16. uri (Abonma nedeljski popoldanski in okoliški). Nadaljnje predstave bodo objavljene kasneje.

ABCNMAJI ZA SEZONO 1966-67

SO NA RAZPOLAGO V TRZASKI KNJIGARNI

Frodaja vstopnic za vse predstave od ponedeljka, 10. t. m. dalje v Tržaški knjigarni, Ul. sv. Frančiška št. 20, tel. 61-792 ter eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma.

V NEDELJO, 9. T. M. BO OB 14.30
V RICMANJIH

PROSLAVA 70-LETNICE

PROSVETNEGA DRUŠTVA »SLAVEC«

Sodelovali bodo pevski zbori iz Križa, Padrič, Saleža-Zgonika, Trebč, Doline in Ricmanj, godalni tercet, vokalni kvartet ter godba na pihala iz Brega. Poskrbljeno je za pristno novo domače vino in pršut.

VSI VLJUDNO VABLJENI!

VOLITVE NA SICILIJ

Sicilska deželna vlada je določila, da bo 27. novembra občinske volitve v 42 občinah na otoku. Volilo bo okrog 300 tisoč Sicilijancev. Volilni shodi se bodo začeli 13. oktobra.

ŠPORTNI PREGLED

Tekme v spomin Mirka Fileja

S. Z. Olimpija organizira tudi letos športno manifestacijo »M. Fileja«, ki je že peta po vrsti. Na sporedu bodo različna tekmovanja.

STRELJANJE Z ZRACNO PUSKO

se bo vršilo v dneh 21. in 22. t. m. ob osmih zvečer v dvorani Katol. doma v Gorici. Tekmovali bodo lahko posamezniki in ekipe, sestavljene iz treh članov. Prvi trije med posamezniki bodo dobili medaljo, prva ekipa pa prehodni pokal.

Streljalo se bo iz razdalje 10 metrov, vsakdo bo lahko desetkrat ustrelil.

Prijave se bodo sprejemale do četrte ure pred začetkom tekem; vpisnina je 100 lir.

TEKMOVANJE V LAHKI ATLETIKI

se bo vršilo v soboto 22. in v nedeljo 23. t. m. na šolskem stadionu v Gorici. Tekmovalci bodo razdeljeni v dve skupini: naraščajniki (letnik 1950 in mlajši), mladinci (letnik 1949 in starejši). Podroben program bo še javljen.

ODBOJKA

Tekme v odbojki bodo v tednu od 24. do 30. t. m. v telovadnici Umetnostne šole (Scuola d'arte) v Gorici. Moštva se morajo prijaviti do 21. oktobra. Zmagovalec bo prejel prehodni pokal.

NAMIZNI TENIS

Tekme bodo v dneh 7., 8. in 9. novembra v prostorih Katol. doma v Gorici. Tekmovale bodo

ekipe in zmagovalec bo prejel prehodni pokal. Prijave je treba poslati do 5. novembra.

NOGOMET

je na sporedu v naslednjem tednu od 13. do 20. novembra. Moštva bodo sestavljena iz 9 igralcev; polčasa bosta trajala dvakrat po 30 minut. Pravilnik bo javljen pozneje. Prijavitelj se bo treba do 10. novembra. Zmagovalno moštvo bo dobilo prehodni pokal.

TEK ČEZ DRN IN STRN

bo zaključil športno manifestacijo in bo dne 27. novembra v Števerjanu. Podrobnosti bodo objavljene pozneje.

Organizacijski odbor prosi netekmovalce, fan- te in dekleta, da se prijavijo za sodniški zbor.

PODBERŠČEK — DRŽAVNI PRVAK CSI

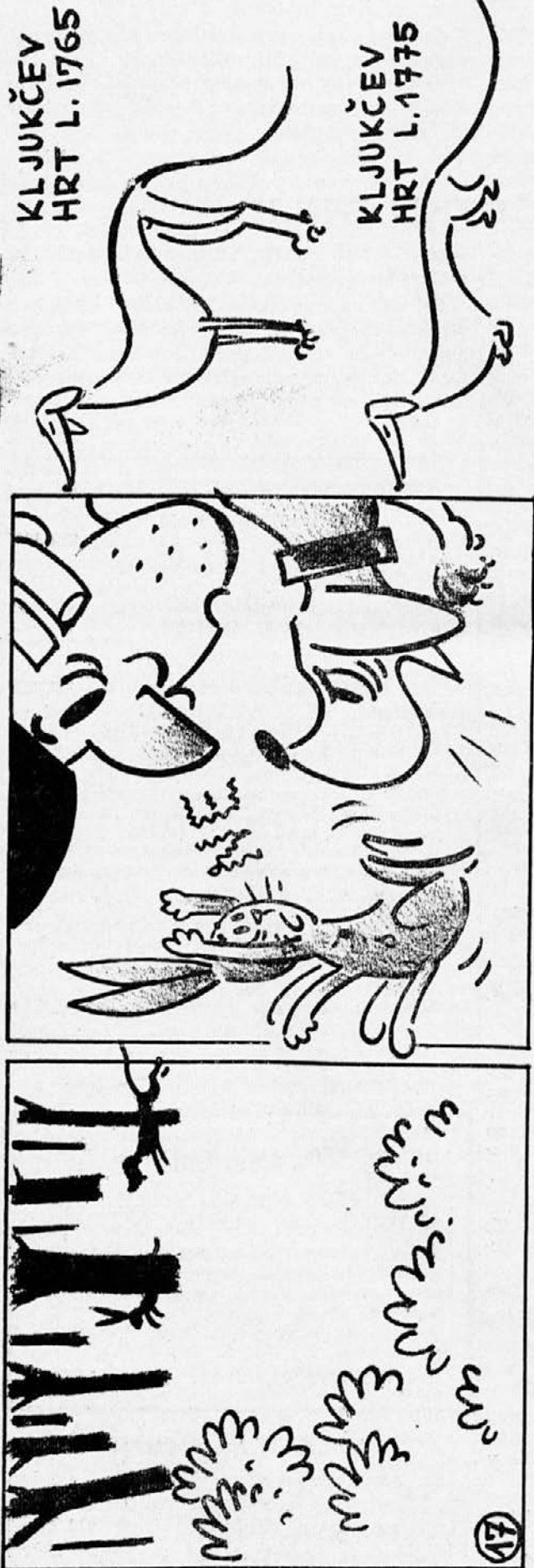
Preteklo nedeljo se je član Olimpije Edi Podberšček udeležil vsedravnih lahkoatletskih tekem CSI (Centro Sportivo Italiano), ki so se vršile v mestu Termoli (prov. Campobasso). Dosegel je zelo lep uspeh: prvo mesto in naslov mladinskega prvaka v metu diska, ki ga je vrgel 41,56 m daleč.

Podberšček se bo v soboto in nedeljo udeležil tudi državnih tekem za naraščajnike, ki bodo v Rimu; metal bo disk in kladivo.

Lažnivi KLJUKČEV

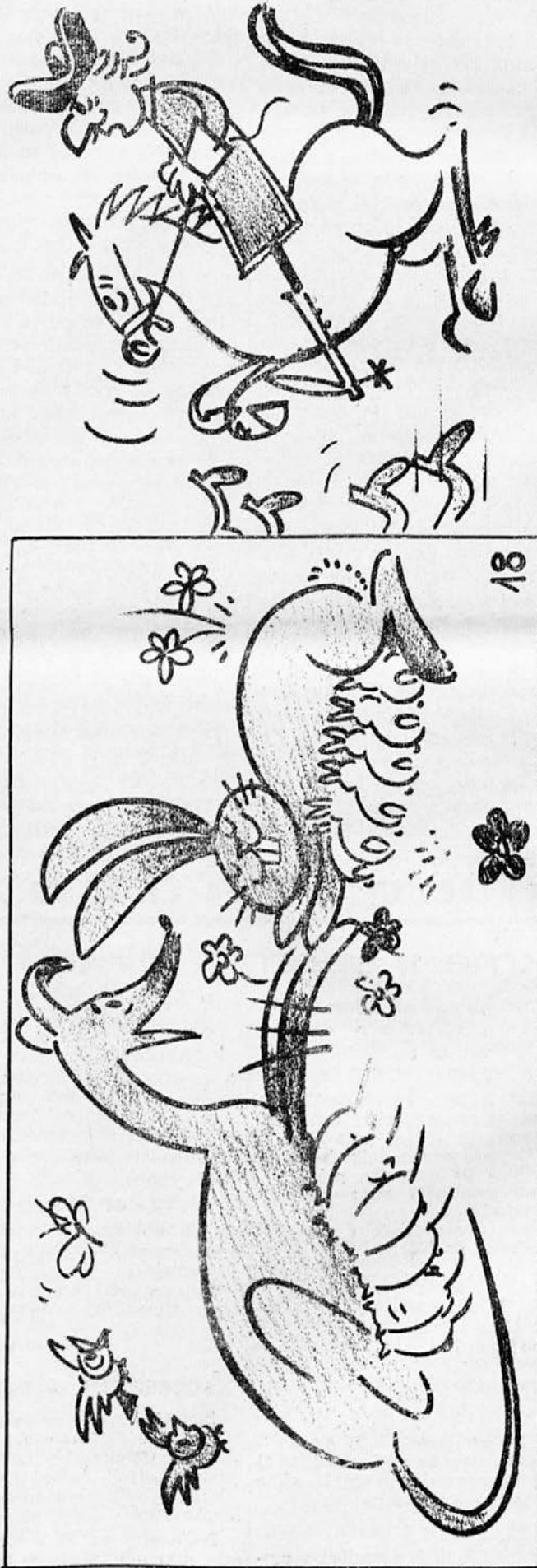
Besedilo
prevedla in priredila:
OLGA RATEJ

PO BÜRGERJU — RIŠE: BORUT PECAR

Nikdar ne bi mogel takega zajca videti, kaj šele uloviti, če ne bi imel tako sijajnega psa, kot je bila zvesta Diana. Prav rad bi rekel, da ji ni bilo para na svetu, če ne bi imel še drugega psa. Bil je to čudovit hrt, strašno hiter in bister. Ko bi ga videli, dragi gosti, bi se morali čuditi. In kako sem z njim lovil! Tako hitro je tekel in tako zvesto me je ubogal leta in leta, da si je noge izhodil vse do trupa in poslednja leta že ni bil več podoben hrtu, ampak jazbečarju. Pa še kot jazbečar je bil dolgo imeniten lovski pomočnik.

17. Diana je bila zajcu neprestano za petami, a vse zaman, dolgoušec se ni dal. Kar sem potem videl, je preseglo moje dojemljivosti! Naposled sva se z Diano tolikanj približala zajcu, da sem lahko streljal. Ustrelim torej in zajec pade. In kaj mislite, kaj sem videl, ko sem razjahal, da bi pobral plen? Le pošlušajte: zajec je imel osem nog. Štiri noge kot vsak drug zajec, štiri dodatne pa še na hrbtu. Kadar so se spodnje noge utrudile, se je obrnil in tekel s hrbtiimi, kakor dober plavalec, ki zna plavati tudi hrbtino. In te druge noge so ga nesle še hitreje.

po naključju, ko sem imel priložnost pokazati svoje jahaške spretnosti. To se mi je zgodilo na dvoru nekega poljskega grofa v Litvi. Nekoč sem ostal v salonu z gospem in pil čaj, medtem ko so moški odšli na dvorišče, da bi si ogledali mladega žrebca. Iznenada sem zaslišal klice na pomoč. Pohitel sem na dvorišče in zagledal konja, tako divjega in neukrotljivega, da se mu ni upal nihče približati, kaj šele, da bi ga zajahal. Videl sem, kako se fantje bojijo, pa sem se z enim skokom pognal konju na hrbet.

18. Ta čudovita hrtica, pozabil sem namreč povedati, da je bila psica, je nekoč gonila sino debelega zajca. Bila pa je hrtica breja, zato je nisem hotel utrujati pa sem jo klical nazaj. Ko sem jo slednjic našel, sem imel kaj videti. Hrtica vam leži na travi, okoli nje pravkar skoteni psički, zraven pa, glej jih — zajčki, ki jih je zajkla tudi malo prej skotila. Šest psičkov in šest zajčkov! In materi sta se prijazno pogledovali. Spominjam se te psice z enakim zadovoljstvom kot izvrnatega litvanskega konja, ki je bil tako dragocen, da ga niti s suhim zlatom ne bi bilo mogoče plačati. Dobil sem ga